

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного
мистецтва
Кафедра архітектури, урбаністики та збереження об'єктів ЮНЕСКО

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

Є.В. Новак

“ _____ ”

20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Розробка історико-архітектурного опорного плану і детального плану
території
Вибіркова

Освітньо - наукова програма Архітектура та містобудування

Спеціальність G17 «Архітектура та містобудування»

Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво»

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Факультет архітектури, будівництва та декоративно-прикладного
мистецтва

Мова навчання українська

Чернівці, 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Розробка історико-архітектурного опорного плану та детального плану території» складена відповідно до освітньо-наукової програми «Архітектура і містобудування», затверджена Вченою радою ЧНУ, протокол №5 від «28» квітня 2025 р.

Розробник: Вітченко Д.М., к. а., доцент кафедри архітектури, урбаністики та збереження об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Викладач: Вітченко Д.М., к. а., доцент кафедри архітектури, урбаністики та збереження об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО..

Погоджено з гарантом ОНП _____ **Коротун І.В.**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №4 від «25» серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____ **Коротун І.В.**

Погоджено методичною радою факультету АБДПМ
Протокол № 2 від «25» серпня 2025 року

Голова методичної ради факультету АБДПМ _____ **Галунка О.Д.**

=====

Мета дисципліни «Розробка історико-архітектурного опорного плану і детального плану території» формування у студентів професійних знань та навичок у сфері охорони культурної спадщини через розробку історико-архітектурних опорних планів і детальних планів територій з урахуванням історико-культурних, архітектурних, містобудівних та соціальних факторів.

Завдання дисципліни:

1. Вивчення методології розроблення історико-архітектурних опорних планів (ІАОП);
2. Засвоєння принципів встановлення меж і режимів використання зон охорони пам'яток історії і культури;
3. Формування навичок аналізу історико-містобудівної й історико-архітектурної спадщини та інтеграції її в нове планування;
4. Оволодіння практичними навичками розробки плану детального плану території (ДПТ) для історичного населеного місця.

Результати навчання

Навчальна дисципліна «Розробка історико-архітектурного опорного плану і детального плану території» спрямована на забезпечення засвоєння таких загальних і спеціальних компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у архітектурно-містобудівній діяльності та збереження культурної спадщини.

ЗК05. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК07. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі архітектури та містобудування у широких або мультидисциплінарних контекстах.

СК05. Здатність розробляти і реалізовувати проекти у сфері архітектури та містобудування.

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни **Загальна інформація**

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кред	Год.	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	3	90	28	22	-	-	40	-	ДЗ

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Комплексні наукові дослідження щодо культурної спадщини, історичного середовища та ландшафту населеного місця					
Тема 1. Поняття історико-архітектурного опорного плану: мета, структура, призначення.		2	1			2
Тема 2. Нормативна база охорони культурної спадщини України.		2	2			2
Тема 3. Історико-містобудівні дослідження історичних населених місць: архівні й бібліографічні дослідження; натурні обстеження.		2	2			2
Тема 4. Методика проведення історико-архітектурної інвентаризації.		2	2			2
Тема 5. Термін «історичний ареал». Зони охорони пам'яток і регламент забудови.		2	2			4
Тема 6. ГІС-технології в історико-містобудівному аналізі.		2	2			4
Тема 7. Кейс-стаді: аналіз історичних міст (на прикладі Львова, Києва, Одеси, Чернівців).		2	1			4
Разом за ЗМ1	45	14	11			20
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Розроблення історико-архітектурного опорного плану та детального плану території населеного місця					
Тема 8. Склад науково-проектної документації на розробку ІАОП проекту меж і режимів використання зон охорони пам'яток історії і культури.		2	1			2
Тема 9. Склад проекту меж і режимів використання зон охорони пам'яток історії і культури.		2	2			2
Тема 10. Визначення меж й режимів використання історичного ареалу населеного місця.		2	2			2
Тема 11. Детальний план території (ДПТ) як інструмент розвитку територій.		2	2			2
Тема 12. Особливості ДПТ в історичних ареалах населених місць.		2	2			4
Тема 13. Взаємозв'язок ІАОП, ДПТ та генерального плану історичного населеного місця.		2	2			4
Тема 14. Особливості ДПТ в історичних ареалах населених місць.		2	1			4
Разом за ЗМ 2	45	14	11			20
Усього годин	90	28	22			40

Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Вивчення законодавчої бази курсу.
2	Складання короткої історичної довідки до ІАОП історичного населеного місця.
3	Аналіз наявної архітектурно-містобудівної ситуації історичного населеного місця.
4	Комплексна історико-культурна оцінка території історичного населеного місця.
5	Визначення ролі історичних архітектурних домінант, акцентів, ансамблів і комплексів у формуванні силуетів, панорам населеного пункту та внутрішніх перспектив.
6	Визначення історичного ареалу історичного населеного місця.
7	Категоризація територій, пов'язаних із пам'ятками за природно-ландшафтною та історико-культурною цінністю, значенням для збереження композиційних якостей пам'яток
8	Обґрунтування складу й розміру зон охорони пам'яток різних видів та типів.
9	Обґрунтування режимів і вимог до використання територій у межах зон охорони пам'яток різних видів та типів.

Практична робота передбачає розроблення студентом проєктної документації у передбаченому державними будівельними обсязі фрагменту історико-архітектурного опорного плану (або детальний план території) історичного населеного пункту (за вибором студента).

Оцінювання результатів завдань, виконаних на практичному занятті відповідно кожної теми змістового модуля, враховуються під час проведення поточного та підсумкового контролю.

Оцінка «відмінно» (5 балів) виставляється у разі, якщо практичне завдання виконано в повному обсязі, без суттєвих помилок; студент аргументовано обґрунтовує власну позицію, коректно оперує фаховою термінологією та посилається на актуальні наукові джерела та законодавчі документи.

Оцінка «добре» (4 бали) виставляється, якщо завдання виконано загалом правильно; студент використовує базовий понятійний апарат і наводить аргументи, однак критичний аналіз або власна позиція є частково неповними, а в роботі присутні незначні змістові чи логічні неточності.

Оцінка «задовільно» (3 бали) виставляється у разі, якщо студент у загальних рисах орієнтується в темі та розуміє основні теоретичні положення, проте виконання завдання має низький аналітичний рівень: критичний аналіз поверхневий або відсутній, аргументація недостатня, допущено помилки у використанні термінології, а теоретичні положення відтворюються без осмислення.

Якість виконання практичних завдань дає змогу оцінити самостійну пошукову роботу студента, опрацювання додаткових джерел навчально-методичної та нормативної літератури.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми
1	Коротка історична довідка до ІАОП історичного населеного місця (текст, копії історичних картографічних та іконографічних матеріалів, список використаних джерел).
2	Комплексна історико-культурна оцінка території фрагменту населеного пункту.
3	Визначення та опис меж зон охорони пам'ятки культурної спадщини.
2	Схема аналізу ландшафту населеного пункту.
3	Схема історичного, територіального і планувального розвитку населеного пункту та прилеглих до нього територій.
4	Схема видового розкриття пам'яток культурної спадщини.
5	Фрагмент історико-архітектурного опорного плану.
6	Зони охорони пам'яток пам'ятки культурної спадщини.
7	Детальний план території (фрагмент)

Критерії оцінювання самостійної роботи

Самостійна робота передбачає закінчення та оформлення студентом проєктної документації (текстових та графічних матеріалів) щодо фрагменту історико-архітектурного опорного плану (або детального плану території) історичного населеного пункту, розробку яких студент почав на практичних заняттях.

Результати (завершені графічні та текстові матеріали роботи) враховуються в системі поточного та підсумкового контролю. Максимальна кількість балів за кожен тему становить 5 балів.

Оцінка «відмінно» (5 балів) здобувачі отримують за високий (відмінний) рівень знань (можуть бути мінімальні неточності) навчального матеріалу освітнього компоненту; вміння аналізувати, використовувати набуті знання у прийнятті рішень у відповідній предметній області, застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.

Оцінка «добре» (4 бали) здобувачі отримують за загалом правильне (добре) розуміння навчального матеріалу освітнього компоненту та застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач з певними (несуттєвими) недоліками.

Оцінка «задовільно» (3 бали) здобувачі отримують за посередні знання навчального матеріалу освітнього компоненту, наявність помилок у вирішенні завдань, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.

Методи навчання

До методів вивчення дисципліни «Розробка історико-архітектурного опорного плану і детального плану території» належать лекційні заняття, ілюстративні пояснення із використанням комп'ютерної техніки, практичні заняття, а також виконання комплексу завдань для самостійної роботи студентів.

Лекційні заняття передбачають послідовний і систематизований виклад тем навчальної дисципліни з демонстрацією ілюстративних матеріалів за допомогою мультимедійних засобів, що сприяє наочному сприйняттю та глибшому засвоєнню навчального матеріалу. Лекція органічно поєднується з іншими видами навчальних занять та слугує теоретичним підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, які студенти набувають у процесі аудиторної й позааудиторної навчальної діяльності.

Практичні заняття спрямовані на формування вмінь і навичок із розробки історико-архітектурного опорного плану і детального плану території шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань. У межах практичних занять студенти презентують результати самостійної роботи у формі мультимедійних презентацій з усною доповіддю, що сприяє розвитку аналітичного мислення, навичок аргументації та професійної комунікації.

Система контролю та оцінювання

До системи контролю під час оцінювання студентів застосовуються наступні методи контролю: усного контролю, письмового/графічного контролю, тестового контролю, самоконтролю. Усний контроль проводиться шляхом опитування на занятті (питання-відповідь). Письмовий контроль здійснюється шляхом виконання письмового завдання. Для самоконтролю студентам наведено перелік питань, що відповідають змісту лекційного заняття.

Система контролю з навчальної дисципліни «Розробка історико-архітектурного опорного плану і детального плану території» складається з таких форм контролю: поточний, модульний, підсумковий.

Поточний і модульний контроль навчальної роботи студентів передбачає рейтингове оцінювання знань, умінь і навичок студентів за окремими змістовими модулями та їх елементами. Оцінювання знань студентів відбувається на практичних заняттях, модульних контрольних роботах, заліку.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю. Навчальні досягнення студентів оцінюються відповідно до повноти і чіткості відповідей на кожному етапі контролю.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)		К-ть балів (ДЗ)	Р
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	40	

T1, T2 ...
T13 –
теми
змістових модулів.

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	
4	5	4	5	4	5	4	5	4	4	4	4	4	4	

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Критика сучасних архітектурних теорій» на підсумковому контролі.

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи ЄКТС.

Критерієм успішного оцінювання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів (балів) за кожним запланованим результатом навчання.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – 60 балів та підсумкового модуль -контролю (ДЗ) – 40 балів, за 100-бальною університетською шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Розвиток архітектурно-реставраційної методики та усвідомлення необхідності комплексної охорони об'єктів культурної спадщини?
2. Дайте визначення терміну «історичне середовище». Які складові визначають просторову основу історичного середовища?
3. Образне сприйняття міського середовища у дослідженнях Кевіна Лінча?
4. Роль ландшафту в формуванні історичного середовища?
5. Надайте визначення терміну «культурний ландшафт» і поясніть його зміст?
6. Вимір часу та історико-культурна змістовність середовища?

7. Надайте визначення понять «традиційна забудова», «традиційний характер середовища»?
8. В чому полягає територіальна охорона об'єктів культурної спадщини?
9. Охорона історичного середовища під час оновлення історичних центрів міст і реновації традиційної забудови?
10. Дайте визначення термінам «історичний населений пункт (місце)» та «історичний ареал»?
11. Поняття «територія пам'ятки» та «охоронна зона пам'ятки», «зона регулювання забудови», «зони охоронюваних ландшафтів»?
12. В чому полягає мета розробки історико-архітектурного плану історичного населеного пункту та проєкту меж і режимів використання зон охорони пам'яток?
13. Межі та режими використання території охоронної зони?
14. Назвіть роботи, проведення яких не вважається порушенням режиму охорони території пам'ятки?
15. Визначення режимів охорони та використання територій пам'яток різних видів та типів?
16. Поясніть до яких державних документів належить заносити відомості про межі і режими використання території пам'ятки?
17. В чому полягає відмінність термінів «ревалоризація» та «регенерація» стосовно містобудівної реставрації?
18. Музеї просто неба як комплексна форма охорони об'єктів культурної спадщини?
19. Історико-архітектурні заповідники, як комплексна форма охорони об'єктів культурної спадщини?
20. Створення пішохідних зон в історичній частині населеного місця, як форма використання історико-архітектурного середовища?

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти) у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол №16 від 25 листопада 2024 року) (<https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та/ або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

Форми інформальної освіти під час вивчення дисципліни «Критика сучасних архітектурних теорій»: проведення екскурсій, одноразові лекції, відеоуроки, медіа-консультації, спілкування з колегами, читання спеціалізованих журналів, телебачення, відео, незаплановані випадкові бесіди.

Рекомендована література

1. Архітектурна спадщина України: пам'яткоохоронний аспект: монографія / Л.В. Прибега. – Київ : Інститут культурології НАМ України, 2016. – 256 с.
2. Вечерський В.В. Спадщина містобудування України: теорія і практика історико-містобудівних пам'яткоохоронних досліджень населених місць. – Київ : НАТІАМ, 2003. – 558 с.
3. Габрель М. М. Просторова організація містобудівних систем / М. М. Габрель; Інститут регіональних досліджень НАН України. – Київ : Видавничий дім А.С.С., 2004. – 400 с.:іл.
5. ДБН Б.2.2-12:2019 Планування і забудова територій.
6. ДБН Б.1.1-14:2021 Склад та зміст містобудівної документації на місцевому рівні.
7. ДБН Б.2.2-3:2021 Склад та зміст історико-архітектурного опорного плану населеного пункту.
8. ДСТУ Б Б.2.2.-10:2016 Склад та зміст науково-проектної документації щодо визначення меж і режимів використання зон охорони пам'яток архітектури та містобудування.
9. Демін М. М. Актуальні проблеми сучасної теорії містобудування / М. М. Демін // Досвід та перспективи розвитку міст України. – Київ : Укрархбудінформ, 2000. – С.41-45.
10. Закон України «Про охорону культурної спадщини».
11. Закон України «Про природно-заповідний фонд України».
12. Закон України «Про охорону археологічної спадщини».
13. Кодін В.О. Основи реконструкції історичних міст. Навчальний посібник, – Харків : ХНАМГ, 2009. – 172 с., іл.
14. Методичні рекомендації щодо розроблення комплексних планів просторового розвитку території територіальної громади та інших видів містобудівної документації на місцевому рівні / Н. С. Богачова [та ін.]. – Київ : ТОВ «УКРНПЦІВІЛЬБУД», Ін-т географії НАН України, 2021. – 230 с.
15. Містобудування. Довідник проєктувальника / За ред.. Т.Ф.Панченко. – Київ : Укрархбудінформ, 2001. – 192 с.
16. Петришин Г. П. Історично архітектурно-містобудівні комплекси: наукові методи дослідження: Навч. посібник / Г. П. Петришин, У. І. Іваночко, Ю. В. Ідак, С. І. Топилко, Х. С. Бойко, Н. С. Соснова, О. П. Олешко, Л. Б. Гнесь; за ред. Г. П. Петришина. – Львів: Видавництво національного університету «Львівська політехніка», 2006. – 212 с.
17. Посацький Б. С. Основи урбаністики. Територіальне і просторове планування: Навч. посібник. / Б. С. Посацький.// – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. – 344 с.
18. Про регулювання містобудівної діяльності [Електрон. ресурс] : Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI : станом на 14 верес. 2022 р. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>, вільний (дата звернення: 01.10.2022). – Назва з екрана.
19. Про затвердження Порядку розроблення, оновлення, внесення змін та затвердження містобудівної документації [Електрон. ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.09.2021 № 926 : станом на 23 листоп. 2022 р. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/926-2021-п#Text>, вільний (дата звернення: 12.01.2023). – Назва з екрана.
20. Про затвердження Порядку формування Концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади [Електрон. ресурс] : Наказ Міністерства розвитку громад та територій від 22.09.2022 № 172. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-22#Text>, вільний (дата звернення: 12.01.2023). – Назва з екрана.

21. Про землеустрій [Електрон. ресурс] : Закон України від 22.05.2003 № 858-IV : станом на 31 берез. 2023 р. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>, вільний (дата звернення: 12.01.2023). – Назва з екрана.

22. Про містобудівний кадастр [Електрон. ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 № 559 : станом на 2 липня 2021 р. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-2011-п#Text>, вільний (дата звернення: 12.01.2023). – Назва з екрана.

23. Реконструкція історичних міст: композиційний аспект : монографія / Г. О. Осиченко; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 252 с.

24. Чень Л.Я. Основи наукових досліджень у реставрації пам'яток архітектури: навч. посібник / Л.Я. Чень. – 2-е вид., випр. і доп. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. – 152 с.

25. Як розробити комплексний план громади: посібник для професіоналів / Н. Богачова, В. Діденко, К. Дубова, М. Дударенко, [за заг. кер. С. Кубаха]. – Київ, 2022. 140 с.

Покликання на інформаційні ресурси в інтернеті, відео-лекції, інше методичне електронне забезпечення:

1. <https://unesco.chnu.edu.ua/pro-kafedru-arkhitektury-urbanistyky-ta-zberezhennia-ob-iektiv-yunesko/spiv>
2. <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
3. <https://archive.org/details/architecturepeop0000rask>
4. <https://www.lccd.org.ua/>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагиату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf